

Direcțiunea Regiunii XI Sanitare Cluj
Serviciul Epidemiilor
Nr. 3671/1924
Circulară

[martie 1924]

Domnule Prefect,

Revenim din nou asupra adresei noastre 1690/1924[1] și vă rugăm cu insistență să dați organelor de sub administrația dvs. cele mai severe ordine să nu permită țiganilor să vagabondeze sau să se transporte dintr-o comună în alta, deoarece sunt aceia care răspândesc tifosul exantematic. S-a observat că majoritatea bolnavilor de tifos exantematic sunt țigani și că contaminările unor localități s-au făcut prin aceea că țiganii din comuna infectată deja au vizitat țiganii din comune neinfectate. Se observă că epidemia de tifos exantematic, deși din partea organelor sanitare s-au luat toate măsurile de combatere, totuși este în creștere.

Domnule prefect, cu onoare vă rugăm să vă dați tot concursul la combaterea acestei epidemii, căci numai dându-și organele sanitare și administrative un ajutor reciproc se va putea pune capăt acestei epidemii.

Directorul Regiunii XI Sanitare
Inspector general Tit Ionescu

Șeful serviciului
[indescifrabil]

(Arh.St.Cluj, Prefectura județului Cluj, dos. 3182/1924, f.1)

[1] Adresa cu acest număr anunța că țigani nomazi din Bonțida, Cojocna (jud. Cojocna), Șomcuta Mare și Finteușu Mic (jud. Satu Mare) sunt purtătorii tifosului exantematic, motiv pentru care se cerea interzicerea ca aceștia să-și părăsească sălașele.

România
Ministerul de Interne
Dir[ecția] Pol[iției] și Sig[uranței] Gen[erale]
Prefectura poliției orașului Oradea
No. 372/30.7.1928

Domnule Ministru,

Avem onoare a vă raporta că conform informațiunilor culese prin organele noastre, autoritățile maghiare au intenția de a face razii pe întreg teritoriul țării lor cu scopul de a prinde pe toți țiganii nomazi și a-i trece peste frontieră în mod clandestin în țările succesoare; această informație a noastră o confirmă chiar prin articolul ziarului „Esti kurír”, apărut la 21 iulie 1928[1].

Întrucât acești țigani nomazi sunt periculoși din punct de vedere al siguranței, averii și liniștii publice, și odată cu introducerea lor în țară viața și averea locuitorilor va fi expusă la un pericol iminent, vă rugăm să binevoiți a lua măsurile ce credeți de cuviință pentru împiedicarea acestor intențiuni ale autorităților maghiare[2].

Prefectul Poliției delegat
[indescifrabil]

Domniei Sale, Domnului Ministru de Interne. București.

(Arh.St.București, Direcția Generală a Poliției, dos. 34/1922-1938, f.27)

[1] „Esti Kurír”, cotidian politic budapestan fondat în 1923 de Rassay Károly. A avut și un supliment economic: „Közgazdasági Kurír”.

[2] Documentul are ca rezoluție: „Ordin de împiedicare a trecerii frontierei la Cluj și Timișoara, și Comd. granițelor”. O informare identică a fost făcută de poliția din Cluj, la 4 august (*Arh.St.București, Direcția Generală a Poliției, dos. 34/1922-1938, f.25*). La 6 august 1928, directorul general al Siguranței statului, Voinescu, trimitea printr-o telegramă cifrată ordinul de a împiedica intrarea în țară a țiganilor nomazi din Ungaria (cf. *Ibidem, f.24*).

14

România
Ministerul de Interne
Direcțiunea Administrației Generale,
Contenciosului și Statisticii
No. 14.799-A din 22 octombrie 1928

Domnule Prefect,

Societatea pentru Protecția Animalelor (S.P.A.) ne aduce la cunoștință că mai mulți membri ai societății din diferite părți ale țării i-au semnalat că un număr de țigani ziși ursari[1] practică obiceiul de a umbla cu urși prin sate și pe străzile orașelor, pe care îi schingiuesc, vârandu-le belciuge prin nas și prin buze.

Acești țigani, umblând cu urșii, se îndeletnicesc de obicei cu cerșitul, deși ar fi utili muncii agricole.

În urma cererii ce ne face zisa societate prin adresa no. 385/1928, vă rugăm domnule prefect să luați măsuri ca organele în subordine să oprească cu desăvârșire pe țiganii care se îndeletnicesc cu meseria de a umbla cu urși[2].

Ministru
I.G. Duca

Director general
N.T. Ionescu

(Arh.St.Cluj, Prefectura județului Cluj, dos. 16294/1928, f.1)

---

[1] Țigani ursari sunt originari din sudul Dunării și se ocupau cu îmblânzirea urșilor, cu care umblau din târg în târg pentru a oferi spectacole. Până pe la începutul secolului XX, aceștia plăteau statului o taxă anuală.

[2] Pentru această categorie de țigani (ursarii) era încă în vigoare ordinul nr. 24.643 din 1908, care interzicea creșterea urșilor și umblatul cu ei, deoarece „purtarea de către țigani a urșilor prin orașe oferă trecătorilor, sub speranța distracției, unul din cele mai sălbatice spectacole”. Începând cu februarie 1924, Ministerul de Interne reamintea periodic prefecturilor de valabilitatea ordinului.

15

Muzeul Etnografic al Ardealului
No. 8/1929

Cluj, 21 ianuarie 1929

Onorat Consiliu,

Acum doi ani, când s-a hotărât distrugerea locuințelor subterane de pe coasta Cetățuiei, Muzeul Etnografic a intervenit[1], cerând ca una din aceste locuințe, anume aceea în care se află actualmente țiganul Anton Berki, să fie păstrată și pusă sub protecția Muzeului, fiind declarată monument etnografic, întrucât reprezintă un interesant tip de locuință subterană dintr-o epocă foarte veche. În urma acestei intervenții, Consiliul orașului, prin decizia no. 16.821 din 1927, a hotărât sistarea lucrărilor de evacuare și distrugere a acestei locuințe, punând-o sub protecția Muzeului Etnografic.

Deoarece astăzi anumite persoane își însușesc dreptul de proprietate asupra acestei locuințe, rugăm ca onor. Consiliu să hotărască printr-o nouă decizie ca această locuință să rămână definitiv sub protecția Muzeului și să se interzică locuitorilor din împrejurimi exercitarea vreunui drept asupra ei fără autorizațiunea Muzeului Etnografic al Ardealului.

Director
Romul Vuia

Onor. Consiliului Comunal al Municipiului Cluj

(Arh.St.Cluj, Primăria municipiului Cluj, dos. 1603/1929, f.6)

---

[1] În 1927 s-a pus problema amenajării pentru promenadă a locului „Cetățuia” din Cluj. În acest context, grotle existente și în mare parte ocupate de țigani ar fi dispărut, ceea ce a determinat intervenția prof. univ. Romul Vuia, directorul Muzeului Etnografic din Cluj. În memoriul său din 9 septembrie 1927, se evidențiază valoarea științifică a acestor locuințe săpate în stâncă, solicitând punerea lor sub protecția instituției ce o conducea (*Ibidem*, f.5).